



Lisa Westerveld



Paul van Meenen



Gijs van Dijk



Chantal Nijkerken-de Haan

In november 2020 is de *Pleitnotitie, 16 uur Toegangsrecht voor Kinderen van 0 tot 4 jaar* aangeboden aan de Tweede Kamer. Hij is ondertekend door een aantal belangrijke partijen binnen en buiten onze sector. Hoe is deze nota ontvangen door de politiek? Zijn partijen van plan bij de komende formatieonderhandelingen in te zetten op gratis kinderopvang? Met het oog op de aankomende verkiezingen spreekt de bdKO met de portefeuillehouders van D66, GroenLinks, PvdA en VVD. | Lida Schepers

Komt gratis kinderopvang dichterbij?

De notitie Toegangsrecht pleit voor een eenduidig stelsel voor alle kinderen van 0 tot 4 jaar, laagdrempelig, van hoge en uniforme kwaliteit met een gratis recht op 16 uur opvang per week, 52 weken per jaar. Al in een advies uit 2016 stelt de Sociaal-economische Raad (SER) dat investeren in het jonge kind loont. In dit advies 'Gelijk Goed van Start' onderbouwt de SER dit glashelder en onduwbelzinnig.

Het is de hoogste tijd voor uitvoering van dit SER-advies, vinden de opstellers van de notitie Toegangsrecht. 'Het huidige systeem van deze voorzieningen is aan een duurzame verbetering toe.' Een discussie die duidelijk gevoed wordt door de toeslagenaffaire. Van links tot rechts vinden partijen dat zoiets nooit meer gebeuren mag, hoewel de oplossing in verschillende richtingen wordt gezocht. Het belang van hoogwaardige kinderopvang wordt in de notitie breed uitgewerkt. Het is in het belang van kinderen,

ouders en de maatschappij en bovenal: het verdient zichzelf terug. Veel nadruk ligt op de ontwikkeling van het jonge kind. In het huidige kabinetsbeleid wordt kinderopvang echter vooral gezien als een arbeidsmarktinstrument, nodig opdat ouders kunnen werken.

Lisa Westerveld, GroenLinks

Dat is aan het veranderen, meent GroenLinks-Kamerlid Lisa Westerveld. 'De laatste jaren merk ik dat het in Den Haag steeds breder bekend wordt dat juist de eerste jaren van een kind cruciaal zijn. Voor GroenLinks staat de ontwikkeling van kinderen centraal. Pedagogisch goede opvang – en in Nederland hebben we dat – zorgt ervoor dat kinderen een eerlijke start krijgen.'

'Ik denk echter dat het grootste probleem niet ligt bij kinderen die al op de opvang zitten, maar bij kinderen die nauwelijks in contact komen met andere

kinderen, die niet naar de voorschool gaan en vaak uit gezinnen komen waar slecht Nederlands gesproken wordt. Zij worden later soms probleemleerlingen, mede omdat ze al met een grote achterstand naar de basisschool gaan. Dat halen ze niet meer in. Door kinderopvang gratis te maken, haal je een enorme drempel weg. Meer ouders zullen kiezen voor kinderopvang.'

Paul van Meenen, D66

In het verkiezingsprogramma van D66 wordt gesproken over 'het samenspeelrecht voor kinderen'. Paul van Meenen verwoordt helder wat D66 daaronder verstaat. 'Het gaat om het recht voor kinderen zich spelenderwijs samen te ontwikkelen, qua taal, sociale ontwikkeling en omgaan met elkaar en elkaars verschillen. Geen testen of schoolbankjes, maar een groepsleiding die kijkt naar kinderen en van daaruit kan aanbieden

> wat een kind nodig heeft. Alle kinderen moeten gebruik kunnen maken van deze voorziening en daarom willen we dat het gratis is. Niet alleen voor werkende ouders, maar voor alle ouders.'

Gijs van Dijk, PvdA

PvdA-woordvoerder Gijs van Dijk noemt ontwikkeling 'een onwijs belangrijk aspect' van de kinderopvang. 'Waarbij de PvdA niet alleen denkt aan de sociale kant, maar ook aan de educatieve kant, het spelenderwijs leren. Hoe eerder je begint, zeker bij kinderen die mogelijk een grotere achterstand hebben, hoe beter het zal gaan met de ontwikkeling. Maar ouders moeten hun kleintjes dan wel naar de opvang kunnen brengen. Daarom pleit de PvdA voor gratis kinderopvang, een publieke voorziening zonder winstoogmerk.'

Chantal Nijkerken, VVD

Voor de VVD ligt het ietsje anders. Kamerlid Chantal Nijkerken-de Haan verwoordt het zo: 'Ik vind de ontwikkeling van kinderen heel belangrijk. We hebben hoogwaardige kinderopvang in Nederland, wat betekent dat kinderen niet alleen maar spelen en huppelen en een aai over hun bol krijgen als ze pijn hebben. Er wordt oprecht naar kinderen gekeken en met ze omgegaan.'

'Echter, het is primair de verantwoordelijkheid van ouders zelf om daar gebruik van te maken, zij moeten keuzevrijheid hebben. We sluiten in Nederland niemand uit. Ook nu kunnen kinderen naar de peuterspeelzaal, zijn er vve-indicaties en is de hoogte van de eigen bijdrage voor mensen met lage inkomens relatief laag.'

Gratis of eigen bijdrage?

Voor de meeste linksgeoriënteerde partijen is de toeslagenaffaire een extra impuls om gratis kinderopvang te bepleiten, hoewel een aantal partijen dat ver-

langen al langer had. Gijs van Dijk laat weten dat de PvdA opgeschoven is naar vier dagen gratis, meer dan in het vorige programma.

Van Dijk: 'De toeslagenaffaire maakt duidelijk hoeveel geld er rondgepompt wordt, vooral mensen met kleine inkomens komen dan sneller in de problemen. Daar moeten we vanaf. Door kinderopvang gratis te maken en open te stellen voor iedereen neem je een hoop barrières weg.' De PvdA'er denkt niet aan een eigen bijdrage voor hogere inkomens: 'Wij zien kinderopvang als een basisvoorziening, net als onderwijs, die betaald wordt uit de belastingen.'

Ook de VVD vindt het schrijnend wat er gebeurd is en wil van de toeslagen af. Deze partij concludeert echter niet dat gratis kinderopvang de oplossing is. Nijkerken-de Haan: 'Gratis is een politieke keuze, die wij niet maken. Maar we zijn nog niet uit over een alternatief.'

'De VVD ziet kinderopvang vooral als ondersteuning voor mensen die willen werken. Er zit nu al 3,5 miljard in de kinderopvang. Wil je het gratis maken, dan komen er miljarden bij. Dat geeft extra belastingdruk, vooral voor de middeninkomens, waardoor het voor deze groep niet aantrekkelijk wordt om te werken.'

Aantrekkelijk maken

De andere partijen maken de keuze voor gratis wel. 'We weten uit Nederlandse en buitenlandse studies dat iedere euro die je in goede opvang en onderwijs stopt op termijn veel meer oplevert voor het welzijn van het individu en van de samenleving', stelt GroenLinkser Westerveld. Zij vindt het niks dat het CPB in z'n studies alleen kijkt naar de komende kabinetsperiode en niet naar de langere termijn.

'Mensen die in hun jongste jaren goede opvang hebben gehad, waardoor mogelijke achterstanden al bij aanvang van de basisschool zijn weggewerkt, zijn gezon-

der, hebben hogere inkomens en betalen meer belastingen. Wij vinden dit zo belangrijk dat we hier vol op inzetten.' Daarmee verwoordt GroenLinks in feite wat D66 en PvdA ook vinden.

Geen van de partijen wil kinderopvang verplicht stellen, het blijft een aanbod. Maar, zoals Paul van Meenen stelt: 'Wij willen het aanbod zo aantrekkelijk maken dat het niet anders kan dan dat ouders er gebruik van gaan maken. In het basisonderwijs geldt de leerplicht vanaf vijf jaar, maar vrijwel iedereen brengt zijn kind al met vier. Zo zie ik het liever.'

Ombuigen van de markt

Stel dat kinderopvang gratis wordt, dan zal het nog een hele klus worden om dat te realiseren. De drie partijen die in dit artikel pleiten voor gratis kinderopvang zien de opvang als een publieke voorziening, wat strijdig lijkt met commerciële activiteiten door private partijen.

'Als je publiek gaat financieren, kun je ook eisen stellen', vindt Paul van Meenen. 'Er is op zich niets mis met commerciële bedrijven, ze moeten ook winst kunnen maken om een boterham te verdienen en te kunnen investeren. In die zin kunnen ze best blijven bestaan.'

'Maar ze kunnen bijvoorbeeld niet, zoals ik laatst hoorde, kinderen met een beperking buitensluiten. Ik wil echt toe naar inclusieve, maatschappelijk verantwoorde kinderopvang. Waarbij geen publiek geld gebruikt wordt voor on-eigenlijke doelen.'

GroenLinks en de PvdA staan hier wat strakker in dan D66. Lisa Westerveld: 'We willen het in zijn geheel een publieke voorziening maken. Dat zal niet altijd gemakkelijk zijn. We zijn al met de PvdA en SP bezig geweest met een wetsvoorstel om winstuitkering in de kinderopvang onmogelijk te maken. Dat blijkt juridisch best ingewikkeld. Maar uiteindelijk willen we dat de overheid ervoor

verantwoordelijk is dat ieder kind een goede plek heeft.'

Ook Gijs van Dijk meent dat we naar een stelsel toe moeten waarin sociaal ondernemerschap en het reguleren van de markt centraal staan. 'We willen er een basisvoorziening van maken, waarmee je ook een deel van de marktwerking zult moeten afbreken. We zien dat er nu excessen ontstaan, om maar niet te spreken van private-equitypraktijken, waarbij er gehandeld wordt met kinderopvangbedrijven. Winsten zullen moeten terugvloeien naar het bedrijf. Uiteindelijk gaat het om sociaal ondernemerschap, omdat we het als overheid voor het grootste deel betalen.'

Van de VVD mogen er zeker commerciële partijen op de markt zijn. 'Ook commerciële bedrijven vinden kwaliteit, tevreden ouders en blije kinderen belangrijk. Daar hebben we ook het kwaliteitskader voor. Ik denk dat we een beetje moeten

uitkijken mee te gaan in dat negatieve beeld over commerciële partijen. Als dat waar was, zouden ouders een andere keuze maken.'

De onderhandelingstafel

Nu we toch iedereen spreken, kunnen we wel meteen beginnen met coalitieonderhandelingen. Zal de wens voor gratis kinderopvang standhouden? Als het aan de portefeuillehouders van D66, GroenLinks en de PvdA ligt wel.

'Het heeft op dit moment echt kans van slagen', meent Gijs van Dijk. 'Het is een breed gedragen wens bij de progressieve partijen. De toeslagenaffaire, de huidige onderwijsachterstanden en de ontwikkeling van kinderen, het zijn drie redenen die argumenten opleveren om ook andere partijen te overtuigen.'

Ook voor GroenLinks is het een hard punt, ook al levert de vijf miljard die het

gaat kosten een enorme druk op ten aanzien van al die andere dingen die GroenLinks wil, zegt Westerveld. D66'er Van Meenen spreekt ook van 'een groot punt. We hebben allerlei fantastische plannen tot aan de universiteit aan toe. Maar als ik zou moeten kiezen, dan wordt het deze.'

Maar er zijn ook andere geluiden. De Pleitnotitie overtuigt niet alle partijen. Kinderopvang gratis maken kost te veel geld, vindt de VVD. Nijkerken-de Haan: 'Wij zien ook al die onderzoeken, maar als je alles op de weegschaal legt, vinden wij een eigen bijdrage, afgestemd op het inkomen van ouders, reëel. Gelukkig mogen we erg tevreden zijn over de hoge kwaliteit kinderopvang die we in Nederland hebben.'

Dit artikel is tot stand gekomen in samenwerking met de bdkO, de beroepsvereniging van directeuren in de kinderopvang.

Pleitnotitie: 16 uur gratis toegangsrecht

Om optimale ontwikkelkansen voor kinderen te garanderen bepleiten zeven organisaties in november 2020 een toeganke-lijk stelsel van voorzieningen voor kinderen van 0-4 jaar. De notitie pleit voor een gratis toegangsrecht van 16 uur, binnen een eenduidig systeem. De organisaties zijn:

- Belangenvereniging voor Ouders in de Kinderopvang
- Brancheorganisatie Kinderopvang
- Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang
- Kindcentra 2020
- PO-Raad
- Sociaal Werk Nederland
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Centraal in de pleitnotitie staan optimale ontwikkelkansen voor jonge kinderen. De partijen constateren dat investeren in het jonge kind loont, het betaalt zich op vele manieren terug. Goede kinderopvang biedt kinderen gelijke kansen voor een succesvolle schoolcarrière. In

onze kenniseconomie is een goede start voor kinderen essentieel. Samen opgroeien en samen ontwikkelen is goed voor kinderen: investeren tijdens de voorschoolse periode heeft positieve effecten op zelfontplooiing, cognitieve vaardigheden, taal, sociaal-emotionele ontwikkeling, beweegvaardigheid en gezondheid. Verder spelen kindvoorzieningen een belangrijke rol bij preventie en vroegsignalering. En tot slot is in de kinderopvang pedagogische expertise laagdrempelig voorhanden.

De pleitnotitie stelt dat met 16 uur gratis kinderopvang ouders de zorg voor kinderen beter kunnen combineren met maatschappelijke participatie en de eigen ontwikkeling. Dit draagt bij aan de gelijkheid tussen man en vrouw en is van extra belang voor vrouwen met een migratieachtergrond. Zo draagt een nieuw stelsel van kindvoorzieningen bij aan sociale cohesie en inclusiviteit.

Ook stellen de partijen vast dat het huidig financieel stelsel voor kinderopvang te complex is en belemmerend werkt op gelijke kansen voor kinderen. Voor veel ouders werpen de complexiteit en de kosten van het systeem drempels op.